



STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Pijete vodu z watercooleru?

Aktualizace stručných informací o problematice tzv. watercoolerů (čepovacích zařízení + ochlazovačů + ohříváčů balené vody) a rad, jak předcházet problémům s kvalitou čepované vody.

(původní text uveřejněn 30.9.2004, aktualizovaný 28.6.2019)

Co to je watercooler?

Watercooler - česky doslova "ochlazovač vody" - je zařízení pro čepování balené pitné vody z velkoobjemových vratných plastových lahví (barelů). Voda může být podle typu přístroje ochlazována, ohřívána nebo čepována při pokojové teplotě. Podobné zařízení může být napojeno také přímo na vodovod, kdy pak vodu obvykle navíc upravuje a teprve poté chladí či ohřívá, ale jeho problematika je poněkud odlišná a a proto na obsluhu těchto zařízení vydal SZÚ samostatné doporučení.

Plánujete pořídit si watercooler?

Zákazník kupující watercooler by si měl řádně promyslet, za jakou dobu se u něj obsah barelu (objem obvykle 18 nebo 10 l) spotřebuje, jakou péči je ochoten přístroji věnovat nebo si zjistit, jaké služby v tomto ohledu poskytuje dodavatelská firma. Musí mít na paměti riziko, že při nesprávné péči o zařízení, která může vést k rozvoji biofilmů nebo plísní, si bude čepovat vodu, která bude mít daleko horší kvalitu než voda v barelu nebo bude dokonce závadná.

Co byste měli vědět?

Watercooler musí splňovat určité hygienické a bezpečnostní požadavky. Nesmí být zdrojem mikrobiálního nebo jiného znečištění a při jeho používání nesmí docházet k nežádoucím změnám ve složení čepované vody a k ovlivnění jejích senzorických vlastností. Distributor musí mít doklad o tom, že zařízení splňuje hygienické požadavky definované zákonem o ochraně veřejného zdraví, konkrétně pak vyhláškou č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy (do roku 2004 mohla být tato zařízení posouzena rovněž podle vyhlášky č. 37/2001 Sb., o hygienických požadavcích pro výrobky přicházející do přímého styku s pitnou vodou a na úpravu vody). Bezpečnost elektrického zapojení musí být ověřena státní zkušebnou.

Jakou vodu do zařízení dáme, takovou si načepujeme?

Ideálně by to mělo platit, ale je tomu v praxi skutečně tak? Odpověď není jednoznačná. Kvalita vody čepované z watercooleru totiž závisí na řadě faktorů. Zejména na :

- v kvalitě a stáří dodávané balené vody,
- v kvalitě a druhu použitých konstrukčních materiálů přístroje,
- v čistitelnosti přístroje,
- v umístění přístroje (teplo, světlo, zdroje pachu),
- v správném návodu k použití,



- v správném způsobu údržby čili péči uživatele či servisní firmy.

V souvislosti s problematikou watercoolerů je nutno připomenout především riziko tvorby biofilmu, který se může vytvořit na všech plochách, které jsou ve styku s vodou. Pokud se biofilm vytvoří, voda v zařízení může mít zatuchlou až plesnivou příchuť, problémy budou i s její mikrobiologickou kvalitou (zejména pokud jde o významné, tj. více než řádové zvýšení organotrofních mikroorganismů - počtů kolonií při 22 °C a 36 °C). Odstraňování biofilmu představuje problém, neboť použití běžných dezinfekčních prostředků nebývá úspěšné a obvykle dojde pouze k zahubení mikroorganismů na povrchu biofilmu. V podstatě jedinou účinnou metodou k likvidaci biofilmu je **mechanické vyčištění, proto je u watercoolerů kladen velký důraz na čistitelnost přístroje a pochopitelně na to, aby se přístroj skutečně pravidelně čistil, případně dezinfikoval.**

Důležitá je rovněž samotná kvalita balené vody. To, že balená voda odpovídá požadavkům příslušné vyhlášky na balené vody (č. 275/2004 Sb.), ještě neznamená, že je ideální k čepování přes watercooler. Vody nejsou nikdy sterilní a pro bakterie mají vzhledem k různému složení různou "uživnost" - to znamená, že ve dvou různých vodách uchovávaných za stejných podmínek se mohou bakterie pomnožovat velmi rozdílným způsobem. Proto podle uvedené vyhlášky musí výrobci balených vod v obalech větších než 5 litrů povinně na obalu (etiketě) uvést podmínky uchovávání a dobu spotřeby po otevření obalu (tj. zde po nasazení na watercooler).

Obecné zásady pro umístění, provoz a sanitaci watercoolerů doporučené Státním zdravotním ústavem:

- Umístění na čistém, suchém a větratelném místě, chráněném před přímým slunečním zářením, ne v blízkosti tepelných zdrojů a ne v prostředí, kde jsou přítomny těkavé organické látky (benzinové pumpy, tiskárny, práce s rozpouštědly), které mohou přispět k vytváření biofilmu nebo chuťově či pachově znehodnotit vodu.
- Voda by měla být spotřebována co nejdříve, maximálně do 3 dnů od nasazení barelu na přístroj.
- Pravidelné čištění a celková sanitace zařízení prováděná podle pokynů a v pravidelných intervalech doporučených výrobcem.
- Sanitace představuje demontáž těch částí přístroje, které přicházejí do styku s dodávanou vodou, jejich mechanické vyčištění kartáčkem a detergentním přípravkem, ošetření a proplach vhodným dezinfekčním přípravkem. Následuje proplach vodou, a to minimálně v množství trojnásobného obsahu vnitřních nádob tak, aby došlo k odstranění zbytků dezinfekčního přípravku.
- Pravidelné ověřování kvality vody vstupující do přístroje a kvality vody vystupující z přístroje mikrobiologickým rozbohem.
- V případě výskytu senzorických změn nebo při podezření na kontaminaci přístroje jeho okamžité vyřazení z provozu, zajištění rozboru vody a provedení celkové sanitace přístroje.

Nezapomeňte!

- v balenou vodu skladujte v chladu a temnu, při nesprávném uskladnění hrozí pomnožení nežádoucí mikroflory a zhoršení kvality i chuti
- v případě nasazení barelu na watercooler vyznačte na etiketu nebo jiné viditelné místo datum nasazení



STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

- v snažte se pít vodu co nejčerstvější, všimněte si údajů na etiketě
- v k trvalému pití pro děti i dospělé jsou z balených vod nejvhodnější pramenité a kojenecké vody
- v používáte-li vodu z watercooleru pro kojence, vodu pro jistotu před použitím nejprve převařte
- v přírodní minerální vody středně a silně mineralizované (vzhledem k vyššímu obsahu minerálních látek) by neměly tvořit základ běžného pitného režimu; je vhodné je střídat a pít v omezeném množství: v průměru do 0,5 litru denně
- v veďte si u watercooleru jednoduchý provozní deník, do kterého budete zaznamenávat datum sanitace či dalších důležitých zásahů a zakládat rozbory vody
- v určete osobu odpovědnou za provoz watercooleru.